

Europos LIETUVIS

Nr. 12 (1452)

Londons, 1979m. kovo 20 d.

XXXIII metai

Lituanus

Daug kas yra girdėjęs apie šiuo vardu leidžiamą žurnalą.

Daug kas jį prenumeruoja, o kiti ir paskaito. Tokių, kurie jį skaito, yra daug daugiau, negu tie, kurie jį prenumeruoja. Paklausime, kodėl?

Lituanus yra trimėnesinis lietuviškas žurnalas, leidžiamas anglų kalba, Čikagoje, atseit JAV-ėse. Tai yra vienas dalykas. Jis vadina save „kuikliai: „The Lithuanian Quarterly“. Tikrovėje, tai mokslinis

Jaunimo temomis

žurnalas, kuris nagrinėja įvairių sričių lietuviškas problemas, jas analizuoja, jas perteikia tarptautinėje šviesoje, lyginamai su panašiais klausimais kitose tautose.

Šalia tokių straipsnių, kartais net plačių studijų, Lituanus spausdina gana daug lietuviškų literatūrinių veikalų, net poezijos, išverstų angliškai. Versti literatūrą iš kalbos į kalbą yra itin sunku, bet versti poeziją, stengiantis perduoti jos turinį, o taip pat ir subtiliąją poezijos formą, išlaikant ritmą ir rimą, yra itin sunkus darbas. Lituanus vertėjų yra pulkūs.

Skaitytojas apie šią vietą galėtų pradėti manyti, kad čia yra rašoma Lituanus žurnalo recenzija, kuri daugelį tiktų spaudos skyriui ar kur kitur. Ne, čia daugiau negu recenzija.

Lituanus žurnalo didelė skaitytojų dalis yra mietuiviai, dažniausiai kitataučiai studentai Anglijos, Kanados, Amerikos, Australijos, Japonijos, N. Zelandijos, Prancūzijos, Vokietijos, Italijos universitetuose. Gal net dar kur kitur. Taip pat tokių aukštųjų mokyklų profesūra jį skaito, ieškodami medžiagos ne vien lietuviškos ar lingvistikos klausimais, bet ir istorijos, politinių mokslų, Pabaltijo ir, ypač, sovietologijos klausimais.

25 metai

Šįmet vasario pradžioje išėjo pirmasis šių metų numeris. Tai yra pirmasis jubiliejinis metų numeris, nes šįmet Lituanus bus leidžiamas jau 25-uosius metus iš eilės ir be pertraukos, po keturių tometų kasmet, kiekvienas — po 80 puslapių. Išvaizduokime, kad jo išsiuntinėjama po 4.200 egzempliorių į platųjį pasaulį, daugumoje į kitataučių rankas rudeni, žiemą, pavasarį ir vasarą, reguliariai, kaip lašas po lašo. Tada bus nesunku suprasti, koks didelis įnašas į Lietuvos bylą yra Lituanus. Jis lieknas, dailus, neperkrautas, sistemingai redaguojamas. Jis skaitomas. Nuo 1954 metų jau išplietėjęs ir brandus.

Kas jį leidžia?

Atsileiskime Lituanus keturių 1978 m. numerį antruosius puslapius. Vyriausiasis redaktorius J. A. Račkauskas šiuo metu profesoriauja Čikagos valstybiniame universitete.

Redaktoriai: Kęstutis Girmius, jis pagal darbo pasidalinimo principą redagavo 1/78 numerį.

Antanas Klimas, Rochesterio JAV-bėse universiteto profesorius.

Tomas Remeikis, Calumet College prie Čikagos profesorius.

Jonas Zdanys, iškilus lietuvių literatūros kritikas ir poezijos vertėjas.

Redaktorių pavaduotojai:

Genijus Procuta — Ottawos universiteto Kanadoje profesorius ir Vytenis B. Damsiis.

Redakcinis personalas:

Klemas Dédela — techniškas redaktorius ir Rita Palulionis — atspaudų redaktorė. Bendrasis reikalų vedėjas — Jonas Kučėnas.

Išspūdinga dešimties asmenų darni talka.

Antrąjį Lituanus 78 m. numerį suredavo pats vyriausiasis redaktorius prof. J. A. Račkauskas. Iškritę du redaktorių pavaduotojai. Visi kiti liko talkoje.

Trečiąjį Lituanus numerį redagavo ta pati talka, kaip ir antrąjį.

Ir pagaliau ketvirtąjį numerį sudarė Kęstutis Girmius su kitais tais pačiais talkininkais, tik J. A. Račkauskas nedalyvavo talkoje.

Pažymėtinas kolegiškas ir labai damus redagavimo principas: ne visi individualiniai, bet talkos. Vieną numerį redagavo vienas, antrą kitas. Tai įneša įdomų įvairumą.

Šia proga pažvelkime į redakcinio kolektyvo narių amžių. Kai šis žurnalas buvo pradėtas leisti prieš 25 metus, jo redaktoriai susimetė dar labai jauno amžiaus. Susimetė savo iniciatyva, ne VLIK'o, ALTO ar Bendruomenės nutarimu ar pastangomis. Žinoma, kai kurie jų šiandien, po 25-ųjų redagavimo metų, jau nebėra tokie jauni. Bet ne tai čia norima išskirti.

Pabrėžti reikia, kad Lituanus įsteigimas ir jo išlaikymas buvo ir yra lietuviško jaunimo darbas.

Ateinant pasaulio jaunimo kongresui šią vasarą, mes negalime nepripažinti, tarp kitų, šį vieną ir didžiulį lietuviško jaunimo nuopelną —

Pats laikas susirūpinti Vaclovu Daunoru

Jau praėjo pusmetis, kai solistas Vaclovas Daunoras įteikė pareiškimą, prašydamas leisti jam su šeima išvykti į užsienį, tačiau iki šiol jis ir tai negavo jokio atsakymo. Kaip paprastai, tokiu atveju valdžia delsia ir mano, kad tai geriausias sprendimas. Iš tikrųjų, kiekvieno pareiškusio norą išvykti padėtis yra nepavydėtina. Štai kiek naujesnių žinių apie Vaclovo Daunoro dabartines sąlygas.

Vaclovas Daunoras tuo tarpu dar dirba Vilniaus Konservatorijoje, tačiau apie jį skleidžiami įvairūs pikti gandai, stengiamasi jį apšaukti tėvynės išdaviku, apšmeižti. Tuo, be abejo, pirmiausia siekiama susilpninti jo tarnybinę padėtį. Bet to dar neužtenka. Griebiamasi kitokių priemonių. Šiuo metu, atrodo, norima sumažinti jo dainavimo klasės mokinių skaičių. Būtent, vasario mėnesį iš jo atimtas pats geriausias mokinys ir, tarsi pasityčiojimui, pervestas į V. Noreikio klasę. Daunoras atsiduria pavojuje, kad, netekęs mokinių, bus priverstas palikti Konservatoriją. Tokiu atveju jis liktų visiškai be darbo. Ir šiuo metu šeimos išlaikymo rūpesčiai Daunorą slepia.

Pats Daunoras skundžiasi, kad apie jį skleidžiami įvairūs prasimanyti šmeižtai, kuriais mėginama pakenkti jo vardui, nors jam niekas negali prikišti kokio nors politinio ar kriminalinio nusikaltimo. Visi gerai žino, kad dar neseniai Vaclovas Daunoras kaip solistas buvo susilaukęs plataus pripažinimo tiek Sovietų Sąjungos viduje, tiek ir tarptautinėje plotmėje. Dėl grynai asmeniško kai kurių pareigūnų nusistatymo prieš Vaclovą Daunorą jam užkirstas kelias reikštis kaip dainininkui, todėl jam neliko nieko kito, kaip pasiremti savo tarptautiniu pripažinimu ir ieškoti dainavimo galimybių užsienyje.

Vaclovas Daunoras yra ne kartą pabrėžęs, kad šiuo apsisprendimu jis neatsisako tėvynės. Deja, jam sudarytos tokios sąlygos, kad savo talentu jis negali reikštis tėvynėje. Eiludamas pačiame dainininko jėgų žydėjime, jis nenori būti biurokrati nutildytas. Dėl to jis nori su šeima išvykti į

užsienį, kur tikisi tęsti savo pamėgtą dainavimą.

Jau praėjo šeši mėnesiai, kaip jis paprašė leidimo išvykti, bet vis dar negauna jokio atsakymo. Šiemet vasario mėnesį jis tą savo prašymą iš naujo pakartojo. Vietoj atsakymo susilaukė naujų sunkumų, pradėdama iš jo atimti mokinius, siekiant padaryti jį bedarbiu dėstytoju. Tai dar vienas ryškus pavyzdys, kaip šiuo metu Lietuvoje nepaisoma pagrindinių žmogaus teisių netgi oficialiai galiojančių valdžios įstatymų.

Neteisėtai ir grubūs valdžios veiksmai privertė Vaclovą Daunorą apsispręsti už išvykimą, tačiau tokio noro viešas pareiškimas — tai jau naujas ir pavojingas „nusišaltimas“. Todėl žymūs mūsų dainininkas yra reikalingas užsienio pagalbos, pirmoj eilėj iš mūsų tautiečių, kurie, lankydami Lietuvoje, pasistengtų jį aplaikyti, su juo pasikalbėti, sužinoti daugiau apie dabartinius jo vargus ir sunkumus.

Vakarų visuomenės dėmesys ir susirūpinimas Vaclovo Daunoro likimu neabejotinai padėtų jo nelygioje kovoje su jam gero nelinkinčiais persekiotojais. Tuo tikslu skelbiame už savo teises kovojančio ir laisvųjų žmonių paramos reikalingo darbininko adresą: VILNIUS, VYKINTO 27-12. Pats laikas susirūpinti Vaclovo Daunoro likimu, kol dar nevelu. Neužtenka tik gražiai žodžiais gerbti žmogaus teises, bet reikia jas paremti konkrečiais darbais.

Neseniai atvyru laišku Vaclovą Daunorą moraliskai parėmė trys žymieji mūsų „disidentai“ — Tomas Venclova, Aušra ir Jonas Jurašai. Vakaruose gyvena ir dainininko jaunesnysis brolis Ričardas, jau gražiai įvairiuose žemynuose užsirekomendavęs dainavimo meno pažėga, kuriam brolio likimas labai rūpi, bet didelių galimybių padėti jis neturi. Todėl reikia, kad talkon ateitų plačioji visuomenė — veikiai ir veiksmingai.

P. Kunotas

Septynios DIENOS

● Mustafa Dzemiljev, Krymo totorių reikalų gynėjas, nuteistas kovo 6 d. Taškente 4 metams. Jam nebuvo leista nei gynyją turėti nei liudytojais remtis.

● Čekoslovakijoje yra įsteigtas savitarpinės pagalbos fondas persekiojamųjų asmenų šeimoms šelpti. Iš Švedijos gauto 15.000 kronų auksa davė tam akstino. Vadinamoji „77-jų grupė“ prisidėjo prie jo savo aukomis, ir jį administruoja tą fondą, kaip praneša pagrindinė spauda.

● Sovietinėje krepšinio komandoje, kuri neseniai pabaigė savo gastroles JAV-ėse, žaidžia ir 2 lietuviai. Iš tradicijos, matyt, be lietuvių žaidikų krepšinyje dar vis sunku apsieiti.

● Anglijos streikais. 81 m. vyras mirė ant marčios rankų sūnaus atvežto automobilias užpakalinėje sėdynėje prie liginės durų, kadangi streikuojantieji sanitarinių automobilių šoferiai atsisakė jį pervežti į specifinę geriatrinę ligoninę.

● Chomeini kaltina savo paties paskirtąjį premjerą Bazarganą silpnumu.

Bazarganas pareiškė, kad jau laikas sustabdyti slaptųjų revoliucinių teismų veikimą.

● Irano šachas pareiškė, kad jis dar neabdikavo ir neketina abdikuoti.

● Dėl naftos esamo, o gal greičiau dėl numatoma, trūkumo, didesnės amerikinės keleivinės aviacinės bendrovės paskelbė sumažinsiančios iki 400 skrydžių per parą.

● Teherane moteris šovė į Irano televizijų bendrovės direktorių Sa'deh Ghotz-badeh, jis yra artimas mulos Chomeini patarėjas. Atentatas nepavyko. Moteris buvo nuginkluota.

Tai nepasitenkinimo išraiška dėl moterų teisių naujoje islaminėje respublikoje.

● Neoficialiai Izraelio ir Egipto informacijos šaltiniai Kairo aerodrome, išleidžiant prezidentą Carterį namo, išreiškė optimistinę mintį, kad abu šie kraštai dešimties dienų bėgyje pasirašys taikos sutartį. Duok Die!

● Priimtas Izraelio parlamento, prezidentas pasakė ten pat kitko kelis pulkiskus sakinius, tiesiog „deimantinius“. Abiejų valstybių tautos jau yra pasiruošusios.

tarp kitų, šį vieną ir didžiulį lietuviško jaunimo nuopelną —

LITUANUS,

ir jo sidabrinį jubiliejų.

sios taikai... Bet mes vada dar neįrodėme, jog mes irgi ir pakankamai būtume pasiruošę, kad pasinaudotume esama progą... Kiekviena problema gali būti išspręsta, jei dalyviuose yra bent kiek išminties", ir jis pakartojo: bent kiek išminties.

● Amerikos automobilininkai dar vis nekreipia dėmesio į prezidento prašymą savanoriškai taupyti benzina. Vairuotojai jo sunaudoja per parą rekordinį 21 milijono statinių kiekį. Energijos ministras Schlesingeris dar vis grąšias uždarysis visas benzino stotis sekmadieniais, ateinančią vasarą. Vis dar nieko geresnio nesugalvojo.

● Žydų policija ir kariuomenė, sumobilizuota per Carterio vizitą jo apsaugai nuo arabų teroristų, turėjo daug daugiau susidūrimų su pačių žydų kraštinėmis grupėmis. Vienos demonstravo, kitos daužė turistinių autobusų langus, o trečioji (Guš Emunim) kisdavo po Carterio procesijos automobiliais, sustabdydami eismą, o po to įsiveržė į patį parlamentą, kuriame jau buvo Carteris, tik jo nepasiekė. Kovo 13 dieną dar buvo areštuoti daugiau, negu 120 Guš Emunim demonstrantų.

● Tarptautinė Jurstų Komisija pasmerkė kovo 12 d. nutarimu Islamo tribunolų nuteisimus mirties bausme ir sužadymus, vykdomus Irane, kaip prieštaraujančius visiems pripažintiems teisingumo principams. Pagaliau pirmoji autoritetinga institucija reagavo į šiuos „islamiškus“ žiaurumus.

● Mongolija mobilizuoja 3 dienas po Kinijos invazijos į Vietnamą. Ji turi apie 4400 km. ilgio sieną su Kinija. Jos mobilizuota kariuomenė susidarė iš — 40.000 žmonių, su 10-čia pasenusių rusiškų lėktuvų MIG 15 ir su nežinomu skaičium senstėjęs tankų T-34. Mobilizacija, žinoma, yra simbolinė, skirta pagąsdinti vakariečius. Kai ką ir išgąsdino.

● Nors Kinija jau bent tris savaites skelbia, kad atsisauks iš Vietnamo, o dabar jau paskelbė net, kad atitrauks savo kariuomenę „kelių dienų laikotarpyje“, nežiūrint vietnamiečių milicijos puldinėjimų, kurie uždelsia kiniečių atitraukimą.

Anot priežodžio, - kinietiškas mandagumas.

● JAV senatas 90:6 balsų dauguma patvirtino sutartį, kuria sureguliuojami būsimieji Taivano ir JAV-bių santykiai ir perėjimas iš savo rūšies diplomatinių santykių.

Pasaulyje

RELIGIJA RAUD. KINIJOJ

Tautinės JAV bažnyčių Tarybos atstovas dr. Robert Partinage, pakviestas, lankėsi Kinijoje su delegacija kunigų.

Juos sutikęs kinų anglikonų bažnyčios Nankino vyskupas K. H. Ting jiems aiškino, kad krikščionybė ateityje turės vaidinti didelį vaidmenį Kinijoje, tik kiniečių bažnyčia turės pasiekti tą lygį pati be vakariečių įsimašymo.

„Mes kiniečiai turėsime būti daugiau, negu toleruojami bažnyčios hierarchijos“ — pareiškė vyskupas Ting.

Kiniečių bažnyčia tęs ir daugiau kaip krikščioniška bendruomenė, kuri turės savaimingai išreikšti save ir atsipalaiduoti nuo vakariečių formų.

Kiniečių bažnyčia bus mažiau priklausoma nuo kunigijos ir mažiau panaši į suformuotą instituciją.

Dėmesys būsiąs kreipiamas labiau į gyvenimą, negu į socialinį darbą, kaip pvz. švietimą, sveikatą, maitinimą. Šios sritys dabar yra valstybės aprūpinamos.

CENTO SISTEMA SUBYREJO

Pakistanas ir Iranas išstojo iš CENTO (centrinų Europos - Azijos Valstybių savitarpinės pagalbos organizacijos). Jai priklausė dar Turkija ir Anglija. Žinoma, naujos sudėties vos dviejų valstybių gynimosi organizacija nebedaug beturi jėgos ir reikšmės.

CENTO nustojo būti efektyvinė organizacija savo narių teisėmis ir interesams ginti — pareiškė Irano užsienio ministras išstojojimo notoje.

Pakistano užs. reik. ministras Agna Šahži pridėjo savo notoje — Pakistanas nori būti pagrindinėje įvykių srovėje ir ieškoti glaudesnių ryšių su neutraliomis valstybėmis, kurios neprisideda nei prie rytinių nei prie vakarinių valstybių bloko.

Kai stiprieji draugai susilpnėja, silpnieji bėga nuo jų.

NAUJOS PRIEMONĖS

Politinių ir religinių disidentų persekiojimas tebesitęsia Sovietuose ir įgauna naujas formas.

Pereitą savaitę, kaip praneša Daily Telegraph iš Maskvos (kovo 13 d.), padažnėjo tokios butų kratos, kurių rezultate kratomieji randami nusižudę.

Grupės jaunuolių buvo pasiųstos į psichiatrinę ligoninę už tai, kad jie paleidavo keletą šukių, nepalankių komunistų partijai, požeminiuose traukiniuose. Įtariamoji liga įgauna naują veidą „Opocine Paranoja“, kaip praneša Le Monde.

Atnaujintas demonstratyvus vakarų korespondentų filmavimas, kai jie susitinka su disidentais ir aptaria jų padėtis.

Tik vakarų spauda ir naujus persekiojimus dabar mažiau kreipia dėmesio, negu pereitą vasarą.

AR PAVYKO?

Prez. Carterio kelionė į artimuosius rytus kol kas, atrodo, nepavyko. Nežiūrint gražaus sumanymo ir gana didelio bei nuosirdaus pasirušimo.

Entuziazmas, kurio lydimas Carteris išskrido iš Vašingtono, tęsėsi iki Kairo. Ten pokalbiai ir derybos su Sadatu dar švytėjo pakilia nuotaika. Nenuostabu. JAV prezidento atvykimas pas Sadatą nepaprastai pakėlė jo prestižą krašto viduje.

Izraelyje Carteriui jau netaip gerai sekėsi. Atsisveikinimo nuotraukoje Carteris pirmą kartą... nebėsisypsojo savo populiaria šypsena... Beginas... pirmą kartą juokėsi nugalėtojo šypsena.

Londono ir Paryžiaus didžiųjų laikraščių komentatoriai šią paskutinę kelionę vadina „didžiąja Carterio rizika“. Gerai, jei pavyks. Bet jei nepavyks, JAV-bių prezidento prestižas gali kristi žemiau, negu reikčia. Tada reikėtų ne tik susilpnėjimą Carterio vaidmens JAV viduje, bet ir galėtų žymiai pakenkti Amerikai drauginoms valstybėms.

RUSIJOJE VIS DAR NEGA NA DŽINSU

„Pravda“ (III. 12) praneša, kad Sov. Sąjungoje vis dar trūksta džinsų, nors jie dabar gaminami ir ten. Visa bėda, toliau rašo komunistų partijos organas, kad reikėjo penkerių metų plano išplėsti produkciją tikrų džinsų, panašių į amerikiečių, — pasiūla toli gražu nepatenkima dar paklausos.

„Pravda“ taip pat rašo, jog sovietų džinsų kokybė tokia aukšta, kad rusų stiuardės, nusipirkusi 25 poras, užmokė-

dama po 30 rublių (£23) už porą, ir išsivusi etiketes, gautas iš užsienio, jas nusi-vežė į Gruziją. Ten ji spėjo parduoti dvi poras, gaudama po 220 rublių už porą, kol policija ją suėmė už spekuliaciją.

SAŽINĖS BALSAS PLINTA

Prahoje išėjo naujas opozicinis, vadinamas „samizdat“ („savilaidos“) žurnalas „Otverac“ (Keturkampis). Šio žurnalo leidėjas Jiri Dienstbier, buvęs profesinis žurnalistas ir vad. „77-ųjų grupės“ narys. Jis pats redaguoja ir užsienio politikos klausimus.

Jo išleista tik 30 egzempliorių. Žurnalas turi 150 puslapių. Šiame pirmame numeryje idėti penkių iškilų čekoslovakų asmenybių. Tarp jų — Jiri Hajek, buvęs čekoslovakijos užsienio reikalų ministras, Vasilav Benda, kuris rašo apie popležių Joną Paulių II, ir Giancardo Papetta, kuris perteikia Prahos gyventojų pavasarinę nuotaiką.

PIRMOJI KREGZDĖ

Po prez. Carterio kelionės ir derybų viduriniuose rytuose, Izraelis ir Palestinos partizanai (PLD) pasikeitė belaisviais, tarpininkaujant Tart. Raud. Kryžiaus organizacijai Beveik neįtikėtina. Ženevoje žydų kareivis Abraomas Amram po vienuolikos nelaisvės mėnesių buvo išmainytas į 66 palestinitinių belaisvių, suimtus okupuotose teritorijose. 1:66, dar labiau neįtikėtina.

VALDAS ADAMKUS LANKYSIS LENKIJOJE

Pakviestas Lenkijos Mokslų Akademijos, inž. Valdas Adamkus šį pavasarį skaitys dvi paskaitas Varšuvoje apie JAV gamtos apsaugos problemas. Jis yra JAV vidurio Vakarų rajono gamtos apsaugos tarnybos viceadministratorių, pernai gavęs aukso medalį už tarnybinį pasižymėjimą.

O GAL IR PAVYKO?

Grįžusio iš rytų prez. Carterio sutikimas Andrews aerodrome buvo dramatiškai triumfališkas. Viet susitarimai ir nuomonių suvienodinimas tarp Sadato, Begino ir Carterio Gazos ruožo grąžinimo Egiptui per 9 mėnesius ir Egipto neįsipareigojimo atiduoti žydams ten gaunamą naftą ir p., dar turės būti persvarstyti Izraelio kabineto ir perduoti patvirtinti parlamentui.

Taip pat ir Sadatas ieško savo kabineto pritarimo ir savo parlamento patvirtinimo šiai sutarčiai. Jam, be to, reikės dar ir kai kurių kitų arabų valstybių palankios nuomonės sutarčiai sutvirtinti.

Ir Amerikos kongresas turės dar tarti savo žodį, kiek JAV-bės bus įsipareigojusios garantijoms ir pinigais pagal tą sutartį.

Po sutarties pasirašymo bus likęs dar labai sunkus klausimas, gal pats sunkiausias: kaip suteikti žydų okupuotos Palestinos arabams tokia savivalda — autonomiją ar nepriklausomybę, — kuri tikėtų ir palestiniečiams ir žydams.

Šiuo metu Begino ir Sadato ministrai jau pritarė patiektai sutarčiai. Du pirmieji talkos karveliai pakilo į orą. Lauksime ir daugiau.

EUROPOS LIETUVIS — LITHUANIAN WEEKLY

Printed and Published in Gt. Britain by the Lithuanian House Ltd., 2 Ladbroke Gardens, London W11 2PT. Tel. 01-7272470 Registered as a Newspaper at the Post Office.

Laidžia D. Britanijos Lietuvių Sąjunga ir Lietuvių Namų Akc. Bendrovė. Redakcija rankraščių talso ir trumpina savo nuofira.

Nepanaudoti rankraščiai, jei iš anksto dėl to nesusitarta, negrąžinami.

Prenumeratos kaina metams 10.00 sv. pusei metų — 5 sv.; dolerio kraštuose — 20.00 dol. metams; Vokietijoje — DM 45.

Už laikraštį kieno nors spausdinamųjų skelbimų turinį nei leidėjai, nei redakcija nesilima atsakomybės.

Vienoj skiltyje idėto skelbimo kaina 3.00 sv. už coll. Didelni skelbimai atitinkamai brangiau.

Vilniaus universitetui 400 metų

III. Pirmoji Stepono Batoro privilegija

Vilniaus universiteto istorijoje minima, kad 1578 metais liepos 7 dieną karalius Steponas Batoras Lvove, Ukrainoje, davė pirmąją universiteto steigimo privilegiją. Seniau daug kas laikė šią datą faktine universiteto steigimo data. Kadangi, kaip matysime, šis karaliaus diplomą Lietuvoje negaliojo ir dėl to sekančiais metais prireikė naujos karaliaus privilegijos, mūsų laikais įprasta universiteto steigimą datuoti 1579 m. balandžio 1 d. Tačiau ir pirmasis dokumentas istorikai nėra bereikšmis, todėl verta į jį iš arčiau pažvelgti.

Universiteto Lietuvos sostinėje kausimas rišamas su pirmaisiais bandymais įkurti aukštesniąją mokyklą. Jis buvo itin suaktyvėjęs 1565 metais, kai Lenkijoje-Lietuvoje nuncijumi buvo Giovanni Francesco Commendone. Jam raginant, karalius Zygmantas Augustas, pasikutynsis Jogailaitis, jau buvo sutikęs imtis Vilniuje įsteigti universitetą. Popiežius Pijus IV tam karštai pritarė, jėzuitai, popiežiaus prašomi, sutiko atsiųsti reikiamą personalą. Tačiau iš to didingi plano nieko neišėjo. Lietuvos ponai, beveik visi protestantai, atvirai priešinosi jėzuitų į Vilnių pakvietimui; nuncijus Commendone tų pačių 1565 metų vasarą buvo iš Lenkijos atšauktas, o patys jėzuitai vertinami stokojo žmonių ir nebeįėjė patenkinti daugybės prašymų perimti įvairiuose kraštuose steigiamų kolegijų. Prie viso to dar prisidėjo, kad tą pačią vasarą Romoje susirinkusi jėzuitų Generalinė kongregacija nutarė ordino narių jėgas sutelkti jau turimom mokslo įstaigom išlaikyti ir labai atsargiai imtis naujų įsipareigojimų. O Zygmantas Augustas nebuvo iš tų ryžtingųjų, kurie energingai imasi vykdyti svarbius planus. Apie jį žinoma, kad buvęs „nepaslinkus, atidėjęs darbus kitai dienai ir už tą pramintus „Rytidienos“ karaliumi“ (žr. Liet. enc. XXXV, 336). Tokiu būdu universiteto steigimo projektą, buvusį jau prie pat įvykdymo, teko atidėti vėlesniam laikui.

Naujos iniciatyvos ėmėsi Vilniaus vyskupas Valerijonas Protasevičius. Jam pavyzdžiui buvo Varmijos ir Plocko vyskupai, kurie savo diecezijose, Ebraunsberge ir Pultuske, sėkmingai įkūrė jėzuitų kolegijas. Ir Vilniaus vyskupas pradėjo nuo kolegijos, kurią oficialiai atidarė 1570 m. liepos 17 d. Tačiau nuo pat pradžių jo mintis ir noras buvo įsteigti Vilniuje universitetą.

Pirmąjį konkretų prašymą jo įsteigti kolegijai suteikti universiteto teises vyskupas Protasevičius pasiuntė 1576 metais vasarą popiežiui Grigaliui XIII. Tur būt tikėjosi, kad su gautomis iš popiežiaus privilegijomis sutiks ir karalius ir Lietuvos atsakingi pareigūnai. Tačiau Roma gerai žinojo Lietuvos padėtį ir anksčiau siūkilusiu sunkumus, kai buvo norima Vilniuje įsteigti jėzuitų vadovaujamą universitetą. Todėl vyskupo prašymo tuoju nepatenkino. Pirmą reikėjo sudaryti pakankamą fondaciją, kad iš jos galėtų išsilaikyti visos būsimasis universitetas, ir taip pat gauti formalų karaliaus sutikimą. Fundacija buvo gerokai papildyta 1577 metais,

igijant iš kunigaikščių Radvilų kaip įkaitą už paskolintus 8.500 florinų, stambią Zemaikščių valdą. Tuo pat metu buvo plevčiamas kolegijos pastatas ir ruošiamasi įvesti svarbiausią anuomet universitetuose dalyką — akademinį teologijos kursą. Antrąjį reikalavimą — karaliaus sutikimo dokumentą tikėtasi gauti 1578 metų pavasarį, kai jis atvyks į Vilnių ruošti atremti Maskvos kariuomenės puolimus ir į rytines Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės sritis. Tačiau karaliaus planai ne tikėtai pasikeitė. Jis nusprendė pirmą sutvarkyti karalystės pietryčiuose susidariusią neramią padėtį ir todėl tą pavasarį iš Varšuvos išvyko ne į Vilnių, o į Lvovą.

Bet vyskupui Protasevičiui buvo sunku ilgiau laukti. Jis jau ėjo 74-sius amžius, metus ir buvo gana silpnos sveikatos, — o vis dėlto norėjo pamatyti savo didelių aukų ir pastangų vaisių, Vilnių įsteigtą universitetą. Pagal užuominas šaltiniuose, atrodo, vyskupo koadjutorius Jurgis Radvilas, kuris tuo metu keliems mėnesiams iš Romos buvo sugrįžęs į Lietuvą, buvo pasiūstas pas karalių prašyti, kad, ilgiau ne laukdamas, išduotų pageidaujamą dokumentą. Taip ir buvo parašyta 1578 m. liepos 7 dienos privilegija. Ja Vilniaus kolegijai suteikiamas universiteto titulas ir teisės bei privilegijos. Dokumento juodraštyje, atrodo, paruošė pats kolegijos rektorius Stanislovas Varševickis, kuris prieš įstodamas į jėzuitus, dirbo karaliaus dvare sekretoriumi ir gerai nusituoė apie kanceliarijos stilių ir karaliaus dokumentų ypatybes. Ne sykį panašiais atvejais jis ruošdavo kolegijai ir Vilniaus vyskupui skirtų karaliaus dokumentų juodraščius. Lvovo privilegijos kalba mažiau juridinė, negu, sakysime, Vilniuje sekančiais metais duotoje privilegijoje. Ypačiai pirmoje privilegijoje užtikinamas žodis ir pa-lyginimas „emporium“ — prekyvietė, prekybos centras — išduoda rašto giminytę su Vilniaus vyskupo laišku popiežiui, rašytu 1577 m. liepos 26 dieną, kuri, reikia manyti, bus paruošęs irgi tas pats Varševickis.

Lvovo privilegija neturi iškilmingos įžangos, vadinamos „arenga“, joje nėra pabaigoje visų prie akto sudarymo dalyvavusių sąrašo. O privilegijos galiojimo ženklais nurodomi karaliaus parašas ir didysis Lenkijos karalystės antspaudas.

Kaip tik dėl to antspaudas iškilio dokumento teisėtumo problema. Kad jis galioja ir Lietuvoje, reikėjo Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės antspaudas. Tai pastebėjo nuncijus ir kiti dignitoriai. Jėzuitų provinciolas tuo reikalu spalio mėnesį (1578 m.) specialiai vyko pas karalių. Steponas Batoras pažadėjo viską sutvarkyti. Bet kai reikėjo uždegti Lietuvos antspaudą, Krokuvoje buvęs Lietuvos vicekancleris Eustachijus Valavičius, kalvinistas, atsisakė tai padaryti, nes nenorėjo duoti jėzuitams tiek lengvatų ir išimčių. Visvien autentiška privilegijos kopija buvo pasiųsta į Romą. Bet ten nesilmta jokių konkrečių žygių gauti popiežiaus patvirtinimą. Pirmą turėjo būti išaiškintas pasaulinės valdžios ir vietinių Lietuvos didžiųjų nusistatymas, kitaip sakant, reikėjo gauti be priekaištų galiojantį karaliaus diplomą. O tai tepavyko sekančių metų balandžio 1 d.

ROMO MAZILIAUSKO MIRTIES VIENERIŲ METŲ SUKAKTIS

Montrealyje leidžiamas laikraštis „Nepriklausoma Lietuva“ (II. 14) paminėjo savo buvusio redaktoriaus Romo Maziliausko mirties vienerių metų sukaktį. Ta proga patalpinu trumpą jo biografinę, taip pat ir jo paties vardu rašytą straipsnį bei vedamąjį, atspausdintą 1947 m. „Akiračių“ žurnale (Vokietijoje).

Romas Maziliauskas buvo gerai žinomas ir Londono lietuviams: čia porą metų dirbo Nidos spaustuvių ir bendradarbiavo „Europos Lietuvių“. 1970 m. iškvietas „Nepriklausomos Lietuvos“ leidėjų, jis išvažiavo į Montrealį, kur du metus ir ėjo to laikraščio redaktoriaus pareigas.

Vilniuje, po to, kai kolegija, miestas ir visa tauta su didžiausiu palankumu sutiko pirmą kartą į sostinę atvykusį valdovą, savo didįjį kunigaikštį. Tačiau Vilniaus universiteto steigimas buvo jau visiškai pribrėndęs 1578 metais. Tai liudija pirmoji, Lvove duotoji, nors Lietuvoje teisinės galios neturėjusioji, karaliaus privilegija.

Paulius Rubikauskas

Su lietuviais pasaulyje

FOTOGRAFŲ DARBŲ PARODA ČIKAGOJE

Čikagoje, lietuvių Jaunimo Centre, surengta metinė lietuvių fotografų darbų paroda, kurioje buvo eksponuojama 30 fotomėgėjų 200 nuotraukų.

„DRAUGO“ 70 M. SUKAKTIS

„Draugo“, leidžiamo Čikagoje lietuvių katalikų spaudos draugijos, 70 m sukaktis bus minima Detroito kovo 25 d. premijos įteikimu ir solistės Margaritos Momenės koncertu; gegužės 20 d. — koncertu Čikagos Marijos gimnazijoje su solistais A. Voketaičiu ir G. Čapkauskiene, pianistais R. Apeikyte ir A. Kuprevičiumi; rugsėjo 22 d. — banketu Jaunimo Centre (Čikagoje).

Pirmasis „Draugo“ numeris išėjo 1909 m. liepos 12 d. Wilkes Barre, Pensilvanijoje; 1912 m. liepos 4 d. laikraščio redakcija, administracija ir spaustuvių buvo perkelta į Čikagą, nuo 1916 m. kovo 31 d. paverčiant jį dienraščiu.

J. Kuzmionis

Susimąstymas

Ne kartą taip sunku,
kad merdėju, mirties dar nesulaukęs,
bet pakylu, — kažkas tarytum šaukia...
Kaip vaikas pienų puką,
sukniubęs ašaras renku.

Gi mano ašaras
sparnuotas angelas tyliai nušluosto
nakčių tamsoj, kai nesumerkiu blusto,
o tylų skundą Viešpats
kitų širdžių skausme suras.

Ir Jis nusisūpsos,
pavertęs ašaras margais drugeliais,
balandžiais — skausmą. Kai prislinksiu keliais,
visi, kuriuos mylėjau,
Osana su manim giedos!

Dar žemėje esu.
Susijuosiu rankėčių baltutę albą,
o mano lūpos karštą maldą kalba:
į akmenuotą kalną
aš kryžių atgalios nešu.

Už tuos, kurių širdis
Golgotos kalno šauksmo neišgirsta,
kurių širdy vilties liepsnelė smilksta,
kurių dvasias kankina
sunkių minčių naktis.

Ne kartą apkarstu
ir rankos kaip sunki našta nusvyra
ir prakaito lašai man čiurkšlėn byra.
Juos angelas nušluosto.
Keliuos. Nepavargstu...

togios padėties gulėjimo ir sėdėjimo, pasirėmė ant rankų ir nuleido žemėn kojas.

Tuščia ir neįjauku buvo gryčioje vienam, ypatingai, kad lauke rodos išstipusi saulė viską apšėmė ir veržėsi pro siauryčius gryčios langelius į vidų, kaip kokia gyvybės pilna srovė.

Dzingėjo Krembliui nuo tuščios gryčios glūdumos ausyse ir temo sunkiai akys, kai jis pažiūrėdavo į langus.

Ne, jis gryčioj pasilikti vienas negali, kai ore taip meliai pinasi saulės spinduliai su ankstybųjų paukštelių garsais ir kai žemė lyg skambėdama auga ir pučiasi, norėdama greitai praplūpti savo žaliaisiais papuošalais. Negali, ne!

Atsistojo, įsiremęs lovos, pasiėmė kriukį, pamėgino jį į plūktinę įrėmę, atsistojo vienas ir viduje savęs pasigardžiuo. Jis jau, beabejo, galėjo vaikščioti, ir su kriukių galėjo kur norėjo eiti. Buvo dar mažas nedrąsumas kojose ir lyg šiurpulys lengvai nuėjo nuo kojų per nugara, bet tai tik nuo ilgo gulėjimo, žinoma. Tuoju tas ir praeis...

— Ata — ta kojėlės!.. — nusigardžiavo Kremblys, lyg kartu paskatindamas jas jo klausytis, ir basnyčia priejo prie krosnies, kur stovėjo motinos luobiamieji klumpiai, ir į juos įsispyrė. Ir visai kaip vyras, — ko čia tos bobos varlinasi, sakydamos, jog jam reikia dar pagulėti, kol kojos visai atsigauna.

Ant medinio vilko kabėjo burnos ir Kremblys jį apsilviko. Taip gera būti visai sveikam žmogui ir kaip dideliu visur vaikščioti!

Prasklendęs į viršų durų laikyklį ir peržengęs aukštą slenkstį, išėjo jis į priemenę.

Tuoju kas kita — ir oras gyvumo pilnumo pilnesnis ir pro duris įeinąs spindulių kupstas tikresnis, tirštesnis ir labiau viliojantis.

(bus daugiau)

DAUŽVARDŽIO FONDO PREMIJŲ LAIMĖTOJAI

Lietuvių žurnalistų sąjungos Daužvardžio fondo valdyba 1979 m. sausio mėn. posėdyje, persvarsčius lietuvių išėjvijos redaktorių siūlymus, skelbia Daužvardžio fondo premijų laimėtojus. Po pavardėmis pažymima gyvenvietė bei redakcija, kuri kandidata rekomendavo:

Po \$100.00
Ofelija Barškėtytė — Čikaga, JAV;

„Draugas“.
Martytė Dambriūnaitė — Huettenfeldas, Vakarų Vokietija; „Europos Lietuvis“ ir „Pasaulio lietuvis“.

Po \$75.00
Gintė Damuštė — Detroitas, JAV;

„Draugas“.
Jonas Kuprys — Cicero, JAV; „Ateitis“ ir „Draugas“.

Kristina Parėšytė — Torontas, Kanada; „Laiškai lietuviams“.

Audrius Regis — Čikaga, JAV; „Margutis“.

Linas Sidrys — Čikaga, JAV; „Ateitis“.
Rūta Siulytė — Ottawa, Kanada; „Tėviškės žiburiai“.

Po \$50.00
Vilius Dundzila — Čikaga, JAV; „Skautų aidas“.

Linas Kojelis — Vašingtonas, JAV; „Pasaulio lietuvis“.

Saulius Kuprys — Cicero, JAV; „Ateitis“.

Linas Meilus — Čikaga, JAV; „Draugas“ ir „Skautų aidas“.

Regina Vilkaitė — Los Angeles, JAV; „Skautų aidas“.

Taipogi paskirta viena \$75.00 premija „Tėviškės aidu“ Australijoje bendradarbiaus Rūtai Rupinskaitėi, Kęstučiui Žilinskiui ir Aldonai Jokubaitytei.

KOMPOZITORĖS GIEDRĖS GUDAUSKIENĖS VARIACIJOS ATSPAUSDINTOS

Amerikiečių leidykla Highland Music Company išleido Los Angeles mieste, Kalifornijoje, gyvenančios kompozitorės Giedrės Gudauskienės „Variacijas fortepijonui lietuvių liaudies dainų tema“ (Variations for Piano on a Lithuanian Folk Theme). Giedra Gudauskienė gimė 1923 m. liepos 10 d. Kaune. Kompozitorė mokėsi Kauno konservatorijoje 1939-1942 m., o atvažiavusi į JAV 1948 m. įstojo į Roosevelt universitetą (Čikagoje), kurį baigė bakaluro laipsniu.

PEMAININGI LIETUVIŲ LIKIMAI

„Brazilijos „Mūsų Lietuva“ rašo apie tam krašte gyvenantį šviesų lietuvių Joną Jasiūną, kuris yra įsikūręs toli nuo lietuviškų centrų, augina kavą, laiko porą karvių, būrį vištų, šešis šunes, o buvo mokėsis vienerius metus universitete Kaune ir troško studijuoti kalbotyrai, bet šiai koks likimas jį ištiko:

„Iš Lietuvos 1927 metais jis atvažiavo į Argentina, į Buenos Aires. Norėjo ten tęsti universitetą, bet iš jo pareikalavo ispanų kalbos ir Argentinos istorijos bei geografijos egzaminų. Tada Jonas išėjo kitur laimės ir mokslo ieškoti: pėsčias praėjo 10.000 kilometrų, perėjo visą Pietų ir Vidurio Ameriką, atėjo iki Meksikos sienos. Bet Meksika jį išvijo: Meksikai nereikėjo nei studentų, nei darbininkų. Tada Jonas per Venecuelą pateko į Braziliją (1932 m.), vartimi perplaukė visą Amazonės upę.

„Tuo laiku buvo kolonizuojama šiaurės Parana, gana lengvomis sąlygomis. Jonas Jasiūnas įsigijo 7 alkeirus miško (1934 m.) netoli vokiečių kolonijos, prie dabartinio Rotandijos miestelio. Nuvalė ir išdėgino mišką, pasodino kavos medelius, pradėjo gyventi ūkininkais — ir taip gyvena iki šiol. Tiesa, paskutinieji metai buvo nelaimingi: buvo didelė šalna, kavos medeliai nušalo; pradėjo atsigauti, bet šiais metais buvo labai sausa, ir kava beveik nedavė vaisiaus. Gerai, kad turėjo šiek tiek santuopų — kitaip būtų badas. Norėtų savo ūkį parduoti ir senatvę praleisti kur nors ramiau prie knygu, bet niekas dabar kavos plantacijų neperka“.

KNYGA APIE LIETUVIŲ TAUTINIUS RŪBŲS

Kanadoje Lietuvių Tautodailės Instituto metrukus išleis dailininkų bei liaudies meno tyrinėtojų Anastazijos ir Antano Tamošaičių knyga „Lithuanian National Costumes“, parašytą anglų kalba. Kaip žinia, Antanas Tamošaitis yra suredagavęs ar paruošęs visą eilę leidinių, liečiančių lietuvių liaudies meną. Svarbiausias jo darbas šioje srityje yra nepriklausomybės laikais išleistas „Sodžiaus meno“ aštuonios knygos (1931-1939).

Atsiusta paminėti

Jokūbas Kregždė, Lietuvos reformatų raštinia. Istorinė apžvalga. Devenų Kultūrinio Fondo leidinys Nr. 4, Chicago. 1978 m. 271 psl. įrišta į minkštos viršelius. Viršelis dailininko inž. Hermano Povilonio. Kaina 5 dol. Leidyklos adresas: Mūsų Sparnai, 5711 So. Richmond St., Chicago, IL 60629, USA. Autorius apima visą Lietuvos reformatų raštinia, pradedant XVI a. ir baigiant XX a.

Mūsų sparnai, Nr. 45, 1978 m. gruodis. Lietuvių Evangelikų Reformatų žurnalas, Čikaga.

Laiškai lietuviams, Nr. 1, 1979 m., Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas, Čikaga.

Arėjas Vitkauskas

LIETUVIO DVASIA

Velykų rytas. Pro mažus, įsisamanojusius langus įsiskverbė ir vidų saulutė ir žaidžia žibantiomis, besikaitaliojančiomis ore, dulkių kibirkštėlėmis, ir mažomis žvaigždėlėmis. Plūkinės grindys naujai išbertos šviesiu, geltonu smėliu. Suolai pagal sienas ir skobnis tarp jų, kampe, tik vakar dar nubrūžinti drožlėmis ir vandeniui ir švariai blizga. Išbaltinta krosnis ir mūrinė sienelė baltučiai baltos.

Ant lovos, tik vakar pamalnytais šiaudais ir užtiestos nauja švaria paklode, užsiklojęs šiurkštą margintą atklodę guli senis Kremblys. Viskas jam šiandien atrodo nauja ir gražu, nors jau jis visą žiemą tojo pačio lovoj ir toj pačioj gryčioj guli. Grasiai kvepia jam ir ta pati naujai išplauta paklodė, ir kutena nosį grasis ir truputį aitrokas kalkių krapas, kuriomis baltai ir švariai nudažyti krosnis.

Parėjo vaikai ir įnešė į gryčią malonų pavasario kvapą. Skaisčios dukters sijono spalvos ir įspindės pro langą spindulys taip primena jam vos pakilusią ir įvairiomis gėlėmis išmargintą lanką dar nepilnai išdžiūvusioj ir sušilusioj žemėj; senis Kremblys užmerkia akis ir — rodos — mato, kai jis eina basas dar nevisai pramintu taku per ją, ir vėsus vandenėlis liečia išsisunkdamas jo kojas. Padėję duklė ant langelio maldaknygę su įvožta rūtų šakele, ir seniai visai pavasaris nušvito. Taip smagu ir gera pasidare.

Jis krito, tuoj įšalus žemei, miške medį ir įkliudė ten savo koją. Tuoju po to jis nebegalėjo kojos nė pajudinti, taip ji visa išbrinko ir ištino; bet dabar jau gali jis ją judinti ir beveik jau visai jos nebeskauda. Bet gulėti jam per žiemą gryčioj labai nusibodo, tik vistic

iki šiol negalėjo jis vaikščioti, nes labai jau per visą kūną buvo silpna. O dabar jis pasijuto iš sykiu toks sveikas ir tvirtas, jog beveik nuoširdžiai pasigailėjo, kodėl jis kartu su vaikais į ankstybąsias mišias nenuėjo, nes vis tiek nebūtų nuo vaikų atsilikęs. O kai parnešė vaikai gryną ir grasų pavasario orą, tai senis Kremblys ir visai pasijuto begėdžiu — tokioj dienoj, lyg koks lignonis, lovoj gulėti. Prie lovos stovėjo naujai padarytas kriukis, kurio dar jis nevartojo. Kaukė kol visai pagys ir bus jau visai sustiprėjęs. Bet dabar jis kaip tik toks yra.

Norėjo keltis ir eiti, bet žmona, nustebusi, jį sulaukė.

— Kur tu?.. Ką veiksi, ką manai daryti, gulėk! — subarė ji jį ir atgal į lovą atsodino. — Žinai, bobos, — pamastė sau Kremblys ir sutiko. — Jos tau pajudėti neduos, kad tik tu vis kaip keltas kemsotum...

Bet širdy toks noras kilo atsistoti ant kojų — išmėginti kiek galint jėgas ir išeiti į lauką — ne tik po gryčią, pasivaikštinėti. Kad ir su kriukių. Juk saulutė tokia maloni ir taip gražiai kviečia pametus lovą išsijudinti ir pakvėpuoti jos atgaivintu oru. Jis vistic nusišandė pavaikštinėti, kad tik tos bobos kaip nors prasišalintų su savo ištiželių receptais — ir jam pačiam bus daug sveikiau ir greičiau galės pradėti pavasario darbus.

Po pietų vaikai išėjo vienas po kito į kaimynus ir pasilikti gryčioj vien motina su lignoniu. Bet ir toji greit, pasišėrus gyvulių, į kaimynę išėjo, įbarus senį iš lovos nesijudinti ir ramiai gulėti, — ji už valandėlės pareisianti.

— Motin, duok burnosą — ir aš eisiu... — norėjo staiga įtikinti senis. Bet senoji, įgrąsinus jį nejudėti, paliko gryčioj vieną.

Nesmagu ir neramu pasidare seniui Krembliui gryčioj vienam, ir jis, pasivartaliojęs lovoj ir niekaip negalėdamas atitikti pa-

Europos Lietuvių Kronika

D. Britanija

PARENGIMŲ KALENDORIUS

Kovo 31-balandžio 1 d. — DBLS metinis suvažiavimas ir LNIb susirinkimas.

Balandžio 1 d. — Šv. Onos Draugijos metinis susirinkimas Sporto ir Soc. klube, 345a Victoria Park Rd., London, E. 9.

PAIESKOJIMAS

Jei kas pažįsta Juozą Dreunį iš Vilkijos ar Adomą Kompaitį iš Raudondvario ir žino ką nors apie jų buvimą ar likimą prašomi pranešti Petriui Levandauskui „Europos Lietuvių“ adresu.

Londonas

LONDONO I SKYRIAUS SUSIRINKIMAS

DBLS Pirmo skyriaus narių susirinkimas įvyks šeštadienį, kovo 24 d. Rytų Londono Sporto ir Socialiniame klube 7.30 val. vak.

Bus aptarti įvairūs reikalai ir renkami atstovai į DBLS Metinį Suvažiavimą.

Visi Londono lietuviai kviečiami dalyvauti.

Skyriaus valdyba

DBLS SUVAŽIAVIMAS

Metinis DBLS suvažiavimas įvyks š. m. kovo 31 — balandžio 1 d. d. Lietuvių Namuose, Londone.

Suvažiavimo pradžia šeštadienį, kovo 31 d. 13 val. Tą pat dieną bus valdomųjų organų pranešimai ir diskusijos dėl veiklos.

18 val. — Lietuvių Namų Akcinės b-vės akcininkų susirinkimas.

Sekmadienį 9.30 val. ryto — pamaldos ir 10.30 — suvažiavimo tąsa: valdybos, tarybos ir rev. komisijos narių rinkimai, pranešimai ir diskusijos dėl veiklos planų. Suvažiavimas pasibaigs 13 val.

L. N. B-vės akcininkams siunčiama praiečių metų b-vės apyskaita.

DBLS-os PARUOŠIAMOJI REVIZIJA

Per kovo 14 savaitgalį Londone dirbo ir prakitavo bent du DBLS-gos Tarybos nariai: Kazys Eitvainis iš Nottinghamo ir Anicetas Bučys iš Bradfordo. Jie atliko preliminarinę reviziją, besiruošdami DBLS-os Suvažiavimui š. m. kovo 31 d.

MIRĖ VIKTORAS VALICKAS

Kovo 14 d. mirė Viktoras Valickas, buvęs vienas iš pirmųjų lietuvių visuomenės veikėjų Didžiojoje Britanijoje.

Liko mūliūdę trys sūnūs ir dvi dukterys. Laidotuvės numatomos ketvirtadienį, kovo 22 d. 11.30 val. iš Lietuvių bažnyčios.

Liet. Sodyba

Velykų Sekmadienį, balandžio 15 d., 17 val., Sodybos skyrius rengia margučių varžybas. Premijos skiriamos vaikams ir suaugusiems. Priimami tik tikri kiaušiniai. Įėjimas 1 svaras — vaikams nemokamai. Šv. Mišios 11 val. „Disco“ — 19 val. Maloniai kviečiame gausiai dalyvauti. DBL sk. valdyba.

Birminghamas

MIRĖ PRANAS VILUTIS

Pranas Vilutis mirė kovo 14 d., būdamas Birmingham General Hospital, pasiekęs 72 metų amžiaus.

Laidotuvė pamaldos bus laikomos penktadienį, kovo 23 dieną Our Lady of the Rosary bažnyčioje 11-tą valandą. Bus laidojamas 12-tą val. Wotton kapinėse.

LIETUVISKOS PAMALDOS

MANCHESTER — kovo 25 d., 12-30 val., St. Chad's bažn.

HALIFAXE — kovo 25 d., 1 val. p. p. St. Columba bažn.

NOTTINGHAME — kovo 25 d., 11.15 val., Liet. Židinyje.

LEICESTERYJE — kovo 25 d., 14 val., Sacred Heart.

NOTTINGHAME — balandžio 1 d., 11.15 val., Liet. Židinyje.

KETTERINGE — balandžio 1 d., 14 val. St. John's.

NORTHAMPTONE — balandžio 1 d., 16 val., St. John's.

NOTTINGHAME — balandžio 8 d., 11.15 val., Liet. Židinyje. Verbinių apeigų su procesija.

STOKE-ON-TRENTE — balandžio 8 d., 14.30 val., St. Wulstan's.

LEIGH — balandžio 1 d., St. Joseph's bažn.

ECOLE — balandžio 8 d., 12.15 val. Išpažintys prieš pamaldas.

BOLTON — balandžio 16 d., 11 val., St. Patrick's bažn.

Nottinghamas

SVARBU

Lietuvių parapijiečių susirinkimas svarbiems reikalams aptarti įvyks kovo 25 d., po 11.15 val. liet. pamaldų Židinyje. Visi kviečiami.

Liet. Sielovada ir Bendrija

Derby

MOTINOMS IR LIETUVAI

Zalajame Marijos mėnesyje, gegužės 5 d. čia D. Britanijos lietuviai susirinks Motinėms pagerbti ir Lietuvai gyvai prisiminti.

Po stiprios akademinės-mėninės dalies, kur vyraus jaunimas, seks prie geros muzikos šokiai, akis trauks mūsų dailės mėninkų kūrinių. Toks įvykis šimtą D. Britanijoje tebus vienintelis, tad visus iš visur maloniai kviečiame atvykti ekskursijomis ir pavieniui. Atsimintina, kad pelnas eis didžiajam mūsų jaunimo kongresui paremti.

Programos atlikėjai ir ką jie išpildys, prašomi pranešti P. Popikui, 22 Bass St., Derby DE3 3BS. Tel. 96-49430, o apie dailės darbus tuo pačiu adresu R. Popikienė. Visų labai laukiame Derbyje!

DBLK Bendrijos C. Valdyba

DBLS SKYRIAUS SUSIRINKIMAS

Kovo 24 d., 6.30 val. vakaro Derby skyriaus šaukia visuotinį-metinį skyriaus narių susirinkimą.

Susirinkimas įvyks „Duke of York“ viešbučio patalpose, Burton Rd., Derby. Laikui reikiama narių skaičiui nesusirinkus, po valandos bus šaukiamas kitas susirinkimas, kuris bus laikomas teisėtu, nežinant susirinkusių narių skaičiaus.

Susirinkime, be kita ko, bus renkamas atstovas į metinį S-gos Suvažiavimą Londone ir visa eilė svarbių, mus liečiančių reikalų.

Be to, į šį susirinkimą atvyksta ir DBLS-gos Centro V-bos pirm. J. Alkis. Nariams dalyvavimas būtinas.

Kadangi, kaip minėta, bus daug ir įvairių reikalų, todėl į šį susirinkimą maloniai kviečiami atsilankyti ir nenariai. Visi bus mielai laukiami, o mūsų mielos šeimininkės žada visus pavaišinti skaniais sumuštiniais.

Skyriaus valdyba

Bradfordas

SUSIRINKIMAS

Kovo 25 d., sekmadienį, 3.30 val. p.p., šaukiamas DBLS-gos Bradfordo skyriaus metinis narių susirinkimas. Dienotvarkėje pranešimai, valdybos ir atstovų į DBLS-gos suvažiavimą, rinkimai ir kt.

Prašome visus dalyvauti.

Skyriaus valdyba

PADEKA

Lietuvių Filmų ir Radijo vieneto reikalams J. Paulauskas, V. Gurevičius ir S. Sasnauskas paauskos po 5 sv., už ką viešai nusiširdžiai dėkoja. Ypatingą padėką reiškia Bradfordo lietuvių klubui „Vytis“ už dažną finansinę paramą vienetiui.

L. F. R. vienetas

Manchesteris

ŠV. KAZIMIERO MINĖJIMAS

Kovo 3 d. L. K. V. S-gos „Ramovės“ Manchesterio skyrius surengė M. L. S. klube šv. Kazimiero minėjimą.

Minėjimą atidarė ir pravedė ramovėnų skyr. pirm. K. Murauskas.

Paskaitą skaitė V. Bernatavičius, kuris kruopščiai surinktais daviniais nušvietė šv. Kazimiero asmenį, gyvenimą ir mirtį.

Kadangi šv. Kazimieras yra Lietuvos globėjas, mums ypač reikia jį prisiminti šiuo metu, kai Lietuva yra paversta ir siekia išsilaivimo iš rusų okupacijos. Jo pagalba šiuo metu mūsų tautai yra itin reikalinga.

Programos neturėta. Minėjimas baigtas sugiedant Mariją, Marija.

Po minėjimo Kazimieras Murauskas savo vardinių progą surengė šaunų balių, kuriame dalyvavo beveik visi dalyvavusieji minėjime. Kun. V. Kamaitis palaimino stalus ir tarė žodį, kurio palinkėjo mūsų Kazimierui gražios kloties, o po jo tarė žodį kiti. Visi jam sugiedojo ilgais metų.

Įėjus vyko visų pakilioje nuotaikoje ir nusitęsė iki vėlaus laiko.

Vokietija

P. ODINIO KONCERTAI

Turime dar vieną profesionalą muziką. Sausio mėn. fleitininkas Petras Odinis labai sėkmingai išlaikė valstybinius egzaminus Essen Hochschule fuer Musik.

Petras Odinis gimė 1946 m., Vilniuje. Studijavo Vilniaus valst. Konservatorijoje. Dirbo valst. pučiamųjų orkestre „Trimitas“. Kurį laiką dirbo valst. Filharmonijoje. Į Vakarų Vokietiją P. Odinis atvyko 1974 m.

Grojiną fleita tobulino pas žymų profesorių Ruetters, anksčiau minėtoje Essen aukštojoje muzikos akademijoje. Iš daugelio kandidatų profesorius metams išsirinkdavo sau vos kelis studentus ir tik pačius talentingiausius. Į jų tarpą pateko ir mūsų tautietis P. Odinis, kuris po įtemptos studijos baigė pirmūnu.

Svarbu, jog mūsų fleitininkas visada ir visur į savo repertuarą įterpdavo ir lietuvių kompozitorių kūrinius. Lietuvių modernioji muzika ypatingai sudomino vokietius muzikologus. Petras Odinis jau sėkmingai koncertavo Vokietijoje, Belgijoje ir Prancūzijoje.

Kovo mėn. pradžioje kartu su pianiste dr. R. Lampsatyte P. Odinis išvyksta į koncertinę kelionę po Ameriką: Čikagą, Torontą, Indianos valstybes, Floridą, kur jie koncertuos daugiausia docentams muzikologams. Tikėkimės, kad ir užjūrio lietuviai šita proga pasinaudos išgirsti P. Odinį ir Lampsatyte. Europoje P. Odinį bus galima išgirsti jaunimo kongreso uždarymo koncerte — Koenigsteine.

B. S.

LUDWIGSHAFENE MIRĖ ANĖ ČESNIENĖ - ŠULMISTRAITĖ

Anė Česnienė-Šulmistraite, gim. 1900 m. liepos mėn. 22 d. Dugny kaimė, Tauragės apskr., mirė 1978 m. lapkričio mėn. 28 d. savo bute Ludwigshafene. 1917 m. ištėkėjo už Jurgio Česno, kuris iš Juodpetrių kaimo atsikėlė į Dugny kaimą į ūkį.

1941 m. visa Česnių šeima repatrijo į Vokietiją ir iki 1945 m. gyveno Bad Kuehlungsborne / Mecklenburge, Rytų Vokietijoje. 1945 m. visi buvo išvežti atgal į Lietuvą ir apsigyveno Tauragėje.

1959 m. Česnių šeima antru kartu atvyko į Vakarų Vokietiją ir gyveno įvairiose stovyklose, kol pagaliau apsigyveno naujovose namuose Ludwigshafene kartu su Dilbų šeima.

Vėlonės vyras mirė 1962 m. ir yra palaidotas Backnange.

Iš tos santuokos su Jurgiu Česnu ji susilaukė 3 vaikus: dvi mergaites ir vieną sūnų.

Duktė Marija mirė 1951 m., buvo netekėjusi ir yra palaidota Užšikėje.

Sūnus Jonas yra viengungis ir duklė Anė Dilbienė su šeima gyvena Ludwigshafene.

Vėlonė paliko liūdinčius: sūnų Joną, kuris dabar gyvena Speyer (a. Rhein), dukrą Anę Dilbienę, žentą Joną Dilbą ir tris anūkus, vieną berniuką ir dvi mergaites, kurie jau yra suaugę. Palaidota 1978 m. gruodžio mėn. 1 d. Backnango miesto kapinėse šalia vyro.

Vėlonė buvo giliai religinga. Sūnus Jonas mamytę visuomet atveždavo į lietuviškas pamaldas Huttenfeldo bažnyčioje, kai kunigas Fr. Skėrys jas laikydavo. Tebūnie tau lengva svetimoji, miela mamytė ir močiute, nors ir ne gimtoji, žemelė Vakarų Vokietijoje.

Fr. Sk.

NAUJAS „EVANGELIJOS SVIESOS“ NUMERIS

Tik ką išleistas Vokietijoje „Evangelijos Sviesos“ 1979 m. pavasario numeris, pritaikytas artejančių Velykų šventėms. Įdomu, kad jo straipsniai yra iš pusės anglų, amerikiečių, net esperanto kalbos autorių, ir lietuvių.

Jame įdėta su gaidomis Velykų liaudies giesmė, V. Banaicio harmonizuota. Ji palinta iš Psalmių knygos „Štai Pergalė“. Mūsų giesmininkams gali būti naudinga dovana.

BACKNANGE MIRĖ EMMA JURKUTINĖ - TIMAITĖ

Emma Jurkutienė - Timaitė, gim. 1890 m. lapkričio mėn. 23 d. Meldekvišiuose, Tauragės apskr., mirė 1979 m. sausio mėn. 31 d. Backnange. 1911 m. ištėkėjo už ūkininko Vilhelmo Jurkutačio ir gyveno Norkaičiuose prie Tauragės.

1941 m. visa Jurkutačių šeima repatrijo į Vokietiją ir gyveno įvairiose stovyklose, Mecklenburgo - Rytų Vokietijoje (dabartinėje DDR) vėlonė gyveno iki 1961 m. pas vieną dukrą. Po to persikėlė į Vakarų Vokietiją ir gyveno Backnange pas dukrą Aliną ir žentą Martyną Millerį. Milleriai pasistatė nuosavą namą rūpinosi mamytė iki pat mirties.

Iš tų vedybų su Vilhelmu Jurkutačiu vėlonė susilaukė 9 vaikų, iš jų dar šeši gyvi: penkios dukros ir vienas sūnus. Trys dukros gyvena Rytų Vokietijoje (DDR), viena duklė Kanadoje, duklė Alma (Backnange) ir sūnus Murrhardt, Backnango apskr.

Palaidota šalia vyro miesto kapinėse Backnange 1979 m. vasario mėn. 6 d. Laidotuvės dalyvavo apie 40 asmenų. Ant kapo buvo sudėta daug vainikų ir gėlių.

Vėlonė buvo giliai religinga ir nuolat lankė lietuviškas pamaldas, kai kunigas Fr. Skėrys atvykdavo į Backnangą.

Paliko liūdinčius: penkias dukras, vieną sūnų, 18 proanūkų.

Išėkis Viešpaties ramybėje, miela mamytė ir močiutė, nes Tavo kelionė šioje žemėje nebuvo lengva ir Tu užsitarnavai amžiną poilsį. Tavo kapą prižiūrės Tavo duklė Alma ir žentas Martynas Milleris.

Fr. Sk.

Skautiškuoju keliu

Mielė tėveliai, sesės ir broliai,

„Europos Lietuvyje“ jau buvo pranešta, kad skautų jaunimo stovyklų įvyksta liepos 28 — rugpjūčio 4 d.d. Lietuvių Sodyboje. Mokestis asmeniui už maistą — 18 sv. Tiems kurie atsiveža savo palapinę mokėstis bus 15 sv.

Pakartojamai kviečiame gausiai dalyvauti stovykloje ir prasmingai atžymėti me šią 30-ąją sukaktuvinę stovyklą, kad ji nebūtų paskutinė.

Taip pat primename Midlando skautams ir jaunimui, kad mums yra reikalingas transportas, už kurį teks mokėti skrydį. Transportas yra brangus. Tad visi prašomi skubiau registruotis pas savo vieneto vadovus ar tiesiai pas J. Maslauską, 7, The Crescent, Mayfield, Nr. Ashbourne, Derbyshire DE6 2JA. Už transportą mokėstis bus paskelbtas vėliau.

Laiku užsiregistruavusius stovyklautojus Manchesterio ir aplinkinių autobusas paima liepos 28 d. 9 val. ryto iš lietuvių Socialinio Klubu patalpų (121 Middleton Road, Manchester, M8). 1 val. Derbio ge-Stoko ir aplinkinių stovyklautojai bus palepinkio stotyje Derby, Nottinghamo, imti pakelti į Lietuvį Sodybą.

Prašomi atkreipti dėmesį ir kiek galint skubiau užsiregistruoti anksčiau minėtu adresu. Vėliau transportas gali pabrangti. Budėkime!

v.s. J. Maslauskas

SIO KELIU EIK

Prieš 60-tą metų tai buvo naujovė. Keistos uniformos. Niekur nematyti, negirdėti jaunimo būreliai traukė tais 1918 metais, traukė ir rodė — šiuo keliu eik! (1918 metų lapkričio 1 d. v. s. Petro Jurgėlo lietuviškosios skautybės pirmieji žingsniai).

Nemuno atšlaitės aidėjo šukiais, savomis lietuviškomis dainomis. Juk tai 1928 metų Lietuva. Pirmoji Tautinė Stovykla. Viskas daroma tau, Tėvyne. Pirmosios Tautinės Stovyklos ryžtas — šiuo keliu eik!

Tūkstančiai skautiško jaunimo A. Panemunėje ir Pažaislyje 1938 metais. Antroji Tautinė Stovykla. Tarnauti ir idealizuoti neprarasti. Tėvyne — gražiausias žodis pasaulyje. Ir už tai tik — šiuo keliu eik!

Karo audrų ir tautos nelaimių pristabdė žingsniai su dviguba sparta šuoliavo pirmyn 1948 metais. Trečioji Tautinė Stovykla Alpe, Išeivijoje — Vokietijoje ir prie Baltijos jūros mūsų — vėl tūkstančiai. Dega laužai ir šnarėdamos pušys kalbėjo — šiuo keliu eik!

Laisvieji Vakarai žiūrėjo į mus — laisvuosius užjūrio naujokus. Gal pavirsime smiltele tautų mozaikoje, gal jau paskutiniai žingsniai. 1958 metais Tautinė Stovykla. Ketvirtoji Tautinė Stovykla prie Detroito — JAV. Pesimistai neatsėjo, nes mes vedėme vienas kitą už rankos — senelis tėva, tėvas vaika — rodydami Rūtos ir Lelijos gaires — šiuo keliu eik!

Stipri ir nauja mūsų grėtė karta išeivijoje jungėsi bendron rikiuotė. Plečėsi vėlavu su šūkiu „Dievui, Tėvynei, Artimui“. Kunigaikštėjų ir karalių Lietuva kartoją 50-tą 1968 metais, 5 Tautinė Stovykla Rako stovyklavietėje JAV, Australijoje ir Europoje. Tiesiam vieni kitiems rankas ir tarėme vieningai ir drąsiai savam atžalynui — šiuo keliu eik!

Ir, štai, po 60 metų. Štai, mes gyvi, laimingi ir smagūs. Mes ne mozaikos smiltys. Mes joje gražiausios spalvos, nes tik ryškų ir tvirtų, tvirtų asmenybių reikia Amerikai, Kanadai, Australijai, Brazilijai, Anglijai, Vokietijai — visiems, o svarbiausia LIETUVAI. Atėjai, sese, broli, iki čia tikrujui keliu; jei dėl tam tikrų sumetimų nuklydai — grįžk ir eik šiuo keliu. Vesk savo jaunesnę sesę ir brolį, kaip kad vedėme iki šiolai ir vis kartok — šiuo keliu eik. Eik juo ir per ateinančius dešimtmecius. Vesk už rankos ir skautiškas suelgas, savaitgalio stovyklas ir skautų rajonines stovyklas. Rodyk jiems lietuvišką kelią ir vis kartok — SIO KELIU EIK.

Vesk ir mūsų tradicinę skautų-čių rajoninę stovyklą, kuri įvyks Lietuvių Sodyboje nuo liepos 28 iki rugpjūčio 4 d. mūsų žaliajame beržynėlyje ir ji bus 30-ji sukaktuvinė stovykla, kad gyvoji skautija dar ilgai švytėtų mūsų kelyje į ateitį — garbingai tarnaudama Dievui, Tėvynei ir Artimui.

Budėkime!

v. s. Juozas Maslauskas

TAUTOS FONDUI AUKOJO

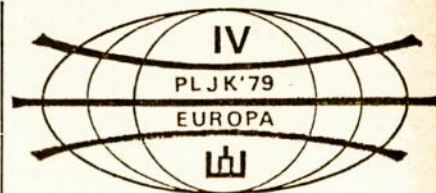
Jonas Glemža (Vokietija) — 10 svarų. Nuosirdžiai dėkoja

TFA D. Britanijoje

TARPTAUTINĖS PLAUKIMO VARYBOS PARYŽIUJE

Paryžiuje tarptautinės plaukimo varžybose, kuriose dalyvavo 22 šalių plaukikai, pasaulio rekordininkė vilnietė L. Kačiūšytė 200 m. krūtine nuplaukė pirmą, o 100 m. — antrą.

Elta - Press Nr. 1-2, 1979 m. sausio-vasaris, Eltos informacijos Italų kalba. Turinys: religinės žinios, dokumentai ir politinės žinios, Tarp pastarųjų JAV Valstybės Sekretorius Cyrus Vance sveikinimas Lietuviams Vasario 16 d. proga.

LĖSŲ TELKIMAS D. BRITANIJOJE

PLJ Kongresui remti lėšų vajus, prasi-dėjęs šių metų pradžioje, tęsiamas toliau. Su dėkingumu reikia pasidžiaugti, kad D. Britanijos lietuviai suprato šį taip svarbų jaunimui bei lietuvybei reikalą ir dosniai remia. Bet vis dar nepakanka numatytoms būtinoms kongreso išlaidoms padengti.

Didelė padėka tenka Londono šv. Kazimiero parapijai, kuri savo tradicinę loteriją perleido Pagalbiniam Komitetui D. Britanijoje.

IV PLJ Kongreso Pagalbinis Komitetas, kuris, kaip anksčiau buvo rašyta, buvo sudarytas iš Londono gyvenančių asmenų, priklausančių įvairioms organizacijoms, bet siekiančių vieno tikslo — kad Jaunimo Kongresas D. Britanijoje pasisektų.

Sėkmingesnės veiklos siekiant, iš komiteto narių buvo sudarytos trys pakomisės: 1. finansų, 2. globos ir parengimų ir 3. informacijos. Finansų Pakomisė tvarko loterijos reikalus ir renka pinigų, kuriuos deda į specialią sąskaitą banko.

Ruošiant loteriją, reikėjo prisilaikyti šio krašto įstatymų, kurie reikalauja, kad loteriją ruošianti organizacija būtų užregistruota pagal loterijos įstatymus. Kad sutauptus laiką naujos organizacijos registravimui, Finansų Pakomisė panaudojo DBLS vardą, jai sutinkant. DBLS tokią registraciją jau turi. Dėl tos priežasties ant bilietų buvo užrašyta „Lithuanian Association in Gt. Britain“.

Loterijos fantų traukimas įvyks per pavasario sąskrydį Lietuvių Sodyboje, gegužės 27 d. 3 val. p. p.

Tuoju bus išsiuntinėti bilietai platin-tojams. Vienas bilietas — 20 p, knygetėje — 5 bil. Premijos: I — 75 sv., II — 50 sv., III — 25 sv., IV — 10 sv. ir 8 prem. — po 5 sv. Gražinti šakneles iki gegužės 10 d.

P. K. Finansų Pokomisė D. Britanijoje

P. L. JAUNIMO KONGRESUI AUKOS

Šv. Onos Moterų D-ja per M. Parulienę — 80 sv.

DBLS Maidenhead skyr. per E. Šovą — 63 sv., iš kurių St. Karalevičius — 25 sv., P. Gintys, K. ir El. Šovos, P. Bevardis, J. Eigmanas, P. Zukis, E. Šova ir St. Lenkevičius po 5 sv., kiti mažiau.

Gloucesterio skyr. per A. Kučinskienę — 42 sv., iš kurių Pr. Lederienė ir M. Kučinskienė po 5 sv., kiti mažiau.

Birminghamo skyr. per V. Remeiką — 40 sv., iš kurių pats skyrius — 7 sv., A